

20
— Brussels Philharmonic —
21
FALL/WINTER

POULENC BY JUSSEN

LUCAS & ARTHUR JUSSEN, PIANO

JUN MÄRKL, DIR.

BRUSSELS PHILHARMONIC

20.05.2021

- welkom -
- voorprogramma -
- programma & artiesten -
- toelichting -
- biografieën -
- musici -

WELKOM

Een vleugje Ravel en Stravinsky, wat exotische klanken van de Balinese gamelan of de wervelende jazz uit de Parijse nachtclubs, en vooral veel Mozart: allemaal inspiratie voor Poulenc bij het componeren van dit concerto. Eclectisch en fris-huppelend, kristalhelder en razendsnel.

De broers Lucas en Arthur Jussen speelden als kleine wonderkinderen dit concerto al, en veroverden er de harten van het Nederlandse publiek mee. Intussen zijn de Hilversumse pianisten-broers wereldsterren, en is dit werk van Poulenc hun lijflied geworden. Alsof ze één zijn brengen ze het tegenwoordig, met nog meer maturiteit, plezier en verve, helemaal tot leven.

VOORPROGRAMMA

Up, Close & Personal: een nieuwe videoreeks met kamermuziek door musici van Brussels Philharmonic.

Jolien De Gendt, sopraan
Danny Corstjens, klarinet
Jelle Vastershaeghe, piano

Franz Schubert

Der Hirt auf dem Felsen, D. 965

(tekst: Wilhelm Müller & Helmina von Chézy)

Video: Fabien De Lathauwer

PROGRAMMA

Brussels Philharmonic · Lucas & Arthur Jussen, piano
Jun Märkl, dirigent

Francis Poulenc

*Concerto en ré mineur pour deux pianos et
orchestre, FP 61*

- I. Allegro ma non troppo*
- II. Larghetto*
- III. Allegro molto*

Claude Debussy

Suite bergamasque (arr. Caplet/Cloez)

- I. Prélude*
- II. Menuet*
- III. Clair de lune*
- IV. Passepied*

Maurice Ravel

Le Tombeau de Couperin

I. *Prélude*

II. *Forlane*

III. *Menuet*

IV. *Rigaudon*

TOELICHTING

"Laat een componist vooral niet proberen in de mode te zijn. Als je vandaag niet 'à la mode' bent, kan je morgen ook niet uit de mode zijn."

--- Francis Poulenc

Parijs aan het begin van de twintigste eeuw. In het salon van Princesse de Polignac, één van de meest invloedrijke mecenasen uit het Franse muzikaleven, komt het kruim van componisten en muzikanten samen. Ravel, Debussy, Satie,

Strawinsky, Poulenc en tal van anderen komen er regelmatig over de vloer, en bestuiven elkaars opvattingen met nieuwe ideeën en opgedane impressies. De nog jonge Poulenc pikt alles gretig op en verwerkt het in zijn kenmerkende, eclectische stijl. Zijn *Concerto pour deux pianos et orchestre* klinkt dan ook als een verklanking van het bruisende leven in die tijd.

De Hilversumse pianisten-broers Lucas en Arthur Jussen hebben een bijzondere band met dit concerto. Ze spelen het al sinds ze kind waren, en veroverden er intussen de harten van het Nederlandse – en wellicht binnenkort ook Belgische – publiek mee.

Reis rond de wereld

Francis Poulenc (1899–1963) wordt vaak omschreven als een muzikale omnivoor: hij absorbeerde de meest uiteenlopende muziekstijlen en creëerde er zijn eigen muzikale

universum mee. Hij is vooral gekend als één van de leden van de 'Groupe des Six', een groepje jonge componisten die zich verzetten tegen de romantische waarden en het impressionisme. Hun ideaal was eenvoudige muziek, toegankelijk voor iedereen en vermengd met elementen van alledag. Poulenc trad in 1917 als één van de laatsten toe tot het selecte clubje. En hoewel hij niet even technisch onderlegd was als zijn tijdgenoten, bezat hij wel het talent om de sfeer en diverse emoties van de jaren twintig te vatten in zijn muziek. Hij werd bij het grote publiek dan ook vooral bekend met zijn luchtige en humoristische werken, waaronder zijn kamermuziekstuk *Rapsodie nègre*, en later zijn ballet *Les Biches*. Toch is het de andere kant van zijn persoonlijkheid, zijn diepe geloof en spiritualiteit, die hem inspireerde tot enkele van zijn grootste meesterwerken.

De veelzijdigheid die zo kenmerkend is voor Poulenc, is overduidelijk aanwezig in zijn

Concerto en ré mineur pour deux pianos et orchestre. Poulenc pingpongt er moeiteloos tussen jazz, barokke passages, Mozart en zelfs Balinese gamelanmuziek. Het concerto zag het licht in 1932 als opdracht van Winaretta Singer, ook bekend onder de naam Princesse de Polignac. Ze was de dochter van Isaac Singer – oprichter van het bekende naaimachinebedrijf – en erg geïnteresseerd in kunst en literatuur. Ze stelde haar Parijse salon maar al te graag open voor kunstenaars, organiseerde er concerten, en bood met haar compositie-opdrachten kansen aan jonge componisten.

Poulenc voltooide het concerto op drie maanden tijd in de zomer van 1932, en was vol vertrouwen: "Je zal zelf zien wat een enorme stap voorwaarts het is ten opzichte van mijn vorige werk; ik ga nu echt mijn grote periode in." En inderdaad, de première op 5 september in het Teatro La Fenice in Venetië, in het kader van de tweede editie van

het International Society for Contemporary Music was een groot succes. Aan de piano zaten Poulenc zelf en jeugdvriend Jacques Fériet. De wervelende compositie spat vanaf de eerste noot van de Parijse *joie de vivre*. In het openingsdeel wisselen flarden barok, music-hall en Spaanse castagnetten elkaar in sneltempo af, en aan het einde weerklinken dromerige klokjes uit de Balinese gamelanmuziek. Poulenc had deze traditionele slagwerkmuziek uit Bali wellicht opgepikt tijdens de Exposition Coloniale in 1931 in Parijs. Het tweede deel is een hommage aan Mozart. Poulenc ontleende schaamteloos een thema uit één van diens pianoconcerti: "Voor het openingsthema stond ik mezelf toe om terug te keren naar Mozart, omdat ik een voorliefde heb voor de melodische lijn, en ik Mozart verkies boven alle andere musici." Het concerto eindigt opnieuw met één en al energie, opgepept met een vleugje Strawinsky en Ravel, en de snelle en complexe ritmes uit de gamelan.

Hommage aan de doden

Maurice Ravel (1875-1937) componeerde slechts twee 'echte' orkestwerken – de *Sjéhérazade-ouverture* en de *Rapsodie Espagnole*. Zijn overige composities voor orkest zijn arrangementen van kamermuziekwerken, of ontstonden als ballet. Zo ook *Le Tombeau de Couperin*, dat het licht zag als een zedelijke pianosuite. Toen Ravel in 1914 aan de compositie begon, wilde hij hulde brengen aan de Franse barok uit de achttiende eeuw, in het bijzonder de klavecimbelsuite waarin onder andere François Couperin uitblonk. Naarmate de oorlog vorderde, kreeg het werk echter een diepere betekenis. Ravel zag zijn vrienden en kennissen sneuvelen aan het front en maakte zelf de gruwelen van dichtbij mee als vrijwillige brancardier en truckchauffeur van het Franse leger. De continue stress en ontberingen ondermijnden zijn gezondheid, en de dood van zijn moeder in 1917 bracht hem ook mentaal

volledig van slag. Hij werd ontslagen uit het leger en trok zich terug op het platteland, waar hij *Le Tombeau de Couperin* afwerkte.

Meer dan letterlijk een 'gedenksteen voor Couperin' is Ravel's suite ook een gedenkstuk voor de slachtoffers van de Grote Oorlog: elk deel van de cyclus is opgedragen aan één van zijn vrienden die tussen 1914 en 1918 gestorven is. Zo droeg hij de *Prélude* op aan luitenant Jacques Charlot, die voor enkele pianotranscripties van zijn werken had gezorgd. De laatste *Toccata* is dan weer ter nagedachtenis van de overleden man van Marguerite Long, de pianiste die de première van de suite uitvoerde in 1919. Nog datzelfde jaar bewerkte Ravel vier delen uit de cyclus – *Prélude*, *Forlane*, *Minuet* en *Rigaudon* – voor een klein orkest. Een criticus die het slotdeel destijds niet somber genoeg achtte voor een hommage, diende Ravel als volgt van repliek: "Les morts sont assez tristes dans leur silence éternel".

Nachtelijke mijmering

Ook Claude Debussy (1862-1918) had een grote bewondering voor barokcomponisten Rameau en Couperin. In 1890 vond hij inspiratie in hun barokke danssuites en componeerde hij zijn eigen *Suite bergamasque*, tegelijk ook zijn eerste aanzienlijke werk voor solo piano. Debussy herwerkte de partituur tot in 1905, waarna hij ze uiteindelijk publiceerde. Een andere belangrijke inspiratiebron was Paul Verlaines gedicht *Clair de lune* uit de bundel *Fêtes Galantes*. Debussy verwees er niet alleen naar in de naamgeving van de suite, maar later ook in de titel van het derde deel.

Naast een Prelude bevat de suite twee barokke dansen: een Menuet en Passepied – in een eerdere versie Pavane genoemd. Ook het hoogtepunt uit de suite, Clair de Lune, was aanvankelijk anders getiteld, namelijk als Promenade sentimentale. Dit evocatieve stuk

wordt vaak afzonderlijk gespeeld, en figureerde ook als soundtrack in tientallen films en commercials. Van de talrijke arrangementen is de versie voor orkest door door André Caplet, leerling van Debussy, de bekendste en vaakst uitgevoerde. De Franse pianist Jacques Février noemde Clair de lune "het eerste grote sonore landschap van Debussy."

Toelichting door Aurélie Walschaert

LUCAS & ARTHUR JUSSEN PIANO

'Het voelt een beetje als rijden met twee BMW's', merkte dirigent Michael Schönwandt op na het dirigeren van de Nederlandse broers Lucas en Arthur Jussen. Ondanks hun jonge leeftijd hebben de twee veelbelovende pianisten al veel ervaring opgebouwd in het internationale concertcircuit en worden door zowel pers als publiek geprezen.

Lucas en Arthur hebben opgetreden met nagenoeg alle Nederlandse orkesten, waaronder het Koninklijk Concertgebouworkest, het Radio Filharmonisch Orkest en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Daarnaast waren ze te gast bij The Boston Symphony Orchestra, The Philadelphia Orchestra, Danish National Symphony Orchestra, City of Birmingham

Symphony Orchestra, Academy of St Martin in the Fields en de Symfonieorkesten van Montreal, Sydney, Shanghai en Hong Kong, WDR Sinfonieorchester, SWR Sinfonieorchester en bij het Mozarteum Orchester van Salzburg. Ze werkten samen met dirigenten als Stéphane Denève, Christoph Eschenbach, Valery Gergiev, Sir Neville Marriner, Andris Nelsons, Yannick Nézet-Séguin, Jukka-Pekka Saraste en Jaap van Zweden.

Recitals zijn er oa. in het Klavier- Festival Ruhr, en in het Rheingau Musik Festival, Elbphilharmonie Hamburg, Concertgebouw Amsterdam, Prinzregententheater München, Philharmonie Essen, Wigmore Hall Londen, Tonhalle Zürich, Konzerthaus Wien, Stiftung Mozarteum Salzburg, Palau de la Musica Catalana Barcelona en Zaryadye Hall Moskau. In het kader van de serie 'Junge Wilde' waren zij meerdere malen te gast in het Konzerthaus Dortmund.

Hun eerste pianolessen kregen de broers in hun geboorteplaats Hilversum van Leny Bettman. In 2005 studeerden de broers op uitnodiging van Maria João Pires bijna een jaar lang in Portugal en Brazilië. In de jaren daarna volgden zij lessen bij Jan Wijn en Ton Hartsuiker waarbij ze zich bij de laatste verdiepten in de moderne pianomuziek. Lucas vervolgde zijn studie bij Menahem Pressler in de VS en bij Dmitri Bashkirov in Madrid, Arthur vervolgde zijn studie aan het Amsterdams Conservatorium bij Jan Wijn.

In 2010 tekenden Lucas en Arthur een platencontract bij Deutsche Grammophon. Hun debuut album met werken van Beethoven verwierf de platina status en ze sleepten er bovendien de Edison Klassiek Publieksprijs mee in de wacht. Na een succesvolle Schubertopname (gouden status) wijdden ze hun derde cd 'Jeux' aan de Franse pianomuziek. In 2015 verschenen de Mozartconcerten met de

Academy of St Martin in the Fields onder leiding van Sir Neville Marriner. Ook dit album bereikte de gouden status en werd bij 'Gramophone UK' genoemd bij 'The 50 greatest Mozart Recordings'. In maart 2017 verscheen alweer hun 5e Album bij Deutsche Grammophon met werken van Poulenc en Saint-Saëns in samenwerking met het Koninklijk Concertgebouw Orkest olv Stéphane Denève. In september 2019 verscheen een opname van de concerto's en koralen van Johann Sebastian Bach, in samenwerking met Amsterdam Sinfonietta. De nieuwe CD 'The Russian album' – hun eerste opname uitsluitend met werken voor twee piano's – is sinds maart 2021 verkrijgbaar.

www.arthurandlucasjussen.com

JUN MÄRKL DIRIGENT

Jun Märkl bouwde als dirigent een stevige reputatie op in het Duitse symfonische en operarepertoire en de Franse impressionisten. Geboren in München als zoon van een Duitse violist en Japanse moeder, studeerde Märkl viool, piano en directie aan de Musikhochschule in Hannover, en vervolgens directie bij Sergiu Celibidache in München en Gustav Meier in Michigan. In 1986 won hij de directie-wedstrijd van de Deutsche Musikrat en een jaar later een studiebeurs van het Boston Symphony Orchestra om in Tanglewood te studeren bij Leonard Bernstein en Seiji Ozawa.

Märkl leidde het Mannheim Nationaltheater (1994-2000), Orchestre National de Lyon (2005-2011), MDR Sinfonieorchester Leipzig (2007-2012) en Orquesta Sinfónica de Euskadi (2014-2017). Als gastdirigent stond hij aan het

hoofd van vele gerenommeerde orkesten, waaronder het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Münchner Philharmoniker, Hamburg Philharmoniker, Oslo Philharmonic, de orkesten van Cleveland, Boston, Chicago, Philadelphia, Montreal en Melbourne, NHK Symphony Orchestra Tokyo, Tonhalle Orchester Zürich en Orchestre de Paris. Zijn discografie omvat meer dan 50 cd's, waaronder de integrale symfonieën van Schumann met het NHK Symphony Orchestra, Mendelssohn en Wagner met het MDR Sinfonieorchester, en Ravel en Messiaen met Lyon. Zijn Debussy cyclus van negen cd's leverde hem in 2012 de titel van Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres van het Franse Ministerie van Cultuur op. In 2019 bracht Märkl twee albums uit op Naxos: de opera-ouvertures van Albert Lortzing met het Malmö Opera Orchestra en het Saint-Saëns ballet, Ascanio met het Malmö Symphony Orchestra.

Märkl's vader, geboren in München, was een vooraanstaand concertmeester en zijn moeder een solopianist. Jun Märkl studeerde aan de Musikhochschule in Hannover, bij Sergiu Celibidache in München en Gustav Meier in Michigan. In 1986 won hij de dirigentencompetitie van de Deutsche Musikrat en een jaar later won hij een beurs van het Boston Symphony Orchestra om te studeren aan Tanglewood bij Leonard Bernstein en Seiji Ozawa.

www.junmarkl.com

BRUSSELS PHILHARMONIC

Brussels Philharmonic werd in 1935 opgericht door de Belgische openbare omroep (NIR), en werkte vanaf zijn ontstaan samen met tal van internationale dirigenten en -solisten. Het orkest was en is bekend als pionier in het uitvoeren van muziek van de eigen tijd – een reputatie die wereldvermaarde componisten als Bartók, Stravinsky en Messiaen naar Brussel haalde. Ook vandaag de dag zet Brussels Philharmonic die traditie verder, en neemt het in bijna elk concertprogramma een werk van de 21ste eeuw op. Het orkest repeteert en concerteert in de historische thuishaven Flagey in Brussel, hart van Europa, dat meteen de ideale uitvalbasis is voor concerten in Vlaanderen en de rest van de wereld.

De Franse topdirigent Stéphane Denève is muzikdirecteur van Brussels Philharmonic. Zijn passie voor muziek uit de 21ste eeuw en persoonlijke missie om een dialoog te creëren tussen het repertoire van vroeger en dat van de toekomst sluit helemaal aan op het DNA van het orkest. En dat vertaalt zich niet alleen in de concertprogramma's en opnames, maar ook in het CffOR-platform (Centre for Future Orchestral Repertoire). Deze online database verzamelt sleutel informatie rond symfonische composities vanaf 2000, en voedt zo een brede wereldwijde dialoog rond het repertoire van de toekomst.

Op internationaal vlak heeft Brussels Philharmonic steeds een eigen plaats gehad, met vanaf de beginjaren uitnodigingen voor de belangrijkste festivals en concertzalen in Europa. Zo speelt het orkest in onder meer Philharmonie de Paris, Musikverein (Wenen), Grosses Festspielhaus (Salzburg), Usher Hall (Edinburgh) en Cadogan Hall (Londen). De internationale

vertegenwoordiging door IMG Touring brengt het orkest naar nieuwe podia, zowel binnen als buiten Europa (Japan in 2017, Noord-Amerika in 2019). In maart 2019 stond Brussels Philharmonic voor het eerst in Carnegie Hall in New York.

Een andere specialisatie waarmee Brussels Philharmonic een internationale reputatie opbouwde, is het opnemen van soundtracks bij series, games en films, waaronder de Oscar-winnende muziek voor 'The Artist' (muziek van Ludovic Bource). In eigen land is het orkest vaste partner van Film Fest Gent en MotorMusic, en zijn er jaarlijks concerten met iconische films (zowel blockbusters met bekroonde scores als zwart-wit klassiekers met een nieuwe soundtrack).

Intussen bewees het orkest ook op andere vlakken een pionier te zijn. Naast de vooruitstrevende initiatieven die lopen, waaronder de Tax Shelter en een stichting voor de aankoop van strijkinstrumenten, schrijft het

orkest innovatie bewust in op alle vlakken en niveaus van de werking. Zo dragen de heren van het orkest het Symphonic Sporting Jacket, op maat ontwikkeld door het Belgische Café Costume met technische innovaties op vlak van stof en snit, en werd intendant Gunther Broucke uitgeroepen tot Overheidsmanager van het jaar 2016.

De uiteenlopende cd-reeksen van Brussels Philharmonic (Deutsche Grammophon, Palazzetto Bru Zane, Warner/Erato Classics, Film Fest Gent, Brussels Philharmonic Recordings) krijgen internationale bijval, met onder meer een ECHO Klassik, Cecilia Prijs, Choc de Classica de l'année en Diapason d'Or de l'année. Bij Deutsche Grammophon en met Stéphane Denève kwamen intussen 4 cd's uit: een cd rond Prokofiev, twee cd's gewijd aan het 21ste-eeuws repertoire van Guillaume Connesson (waaronder de meest recente dubbel-cd Lost Horizon met solisten Renaud Capuçon en Timothy McAllister) en een

album met onder meer het celloconcerto van Fazil Say met soliste Camille Thomas.

Brussels Philharmonic is een instelling van de Vlaamse Gemeenschap.

www.brusselsphilharmonic.be

volg Brussels Philharmonic op [Facebook](#) [Twitter](#)
[YouTube](#) [Instagram](#) [Spotify](#)

MUSICI

BRUSSELS PHILHARMONIC

---

concertmeester

Otto Derolez

eerste viool

Nadja Nevolovitsch (1), Olivia Bergeot, Annelies Broeckhoven, Cristina Constantinescu, Justine Rigutto, Alissa Vaitsner, Gillis Veldeman

tweede viool

Mari Hagiwara (1), Eva Bobrowska, Véronique Burstin, Caroline Chardonnet, Aline Janeczek, Sayoko Mundy, Naoko Ogura, Eline Pauwels, Bram Van Eenoo

altviool

Mihai Cocea (1), Philippe Allard, Phung Ha, Stephan Uelpenich

cello

Karel Steylaerts (1), Kirsten Andersen, Sophie Jomard, Elke Wynants

contrabas

Jan Buyschaert (1), Thomas Fiorini, Daniele Giampaolo, Simon Luce

fluit

Wouter Van den Eynde (1), Jill Jeschek (2)

hobo

Joris Van den Hauwe (1), Lode Cartrysse (2)

klarinet

Anne Boeykens (1), Midori Mori (2)

fagot

Marceau Lefèvre (1), Alexander Kuksa

hoorn

Andrea Mancini (1), Mieke Ailliet (2)

trompet

Ward Hoornaert (1), Rik Ghesquière

trombone

David Rey (1), Søren Brasssaert

tuba

Jean Xhonneux (2)

pauken

Gert François (1)

slagwerk

Titus Franken (2)

harp

Eline Groslot (2)

piano

Koenraad Sterckx (2)

(1) aanvoerder / (2) solist